

الشمس
الحمراء

ابن بابویه، محمد بن علی، ۳۱۱ - ۳۸۱ ق.

سرشناسه:

Ibn Babawayh al-Qummi, Muhammad ibn Ali

التوحید : محور الحیاة. ترکی

عنوان قراردادی:

Tevhid= Tohid/ Yazar Sheykh Sadoq; Çeviri Zafar Aydash.

عنوان و نام پدیدآور:

Qum: Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi, 2018= 1396.

مشخصات نشر:

۸۶۹ ص.

مشخصات ظاهری:

۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۰۶-۸

شابک:

فیفا

وضعیت فهرست نویسی:

ترکی استانبولی.

یادداشت:

احادیث شیعه -- قرن ۴ ق.

موضوع:

Hadith (Shiites) -- Texts -- 10th century

موضوع:

توحید -- احادیث

موضوع:

Tawhid (Unity of God) -- Hadiths*

موضوع:

آیداش، ظفر، مترجم

شناسه افزوده:

Aydaş, Zafar

شناسه افزوده:

BP۱۲۹/الف/۲ت۹۰۴۵۱ ۱۳۹۶

رده بندی کنگره:

۲۹۷/۲۱۲

رده بندی دیویی:

۵۰۲۸۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی:

TEVHİD

Yazar

Şeyh Saduk

Çeviri

Zafer Aydaş

Uluslararası El-Mustafa (s.a.a)
Tercüme Ve Yayın Merkezi

TEVHİD

Yayın Yönetmeni: Dr. Resul Abdullahi

Yazar: Şeyh Saduk

Çeviri: Zafer Aydaş

Baskı tarihi: 2018

Yayın: Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi

Baskı: Narencistan - Tehran

Tiraj: 300

ISBN: 978-600-429-306-8

التوحيد

ناشر: مركز بين المللي ترجمه و نشر المصطفى ﷺ
چاپ اول: ۱۳۹۶ش / ۱۴۳۹ق / ۲۰۱۸م
تیراژ: ۳۰۰ چاپ: نارنجستان قیمت: ۴۴۰۰۰۰ ریال

مولف: محمد بن علی ابن بابویه
مترجم: ظفر آیداش

© Al-Mustafa International Publication and Translation Center

●IRAN, Qom; Muallim avenue western , (Hujjatia).

Tel: +98 25 378 36 134

Tel-Fax: +98 25-37839305-9 (105)

●IRAN, Qom; Boulevard Muhammad Ameen, Y-track Salariyah. Tel: +98 25-32133106

 <http://buy-pub.miu.ac.ir/>

 https://telegram.me/pub_almostafa

 <http://pub.miu.ac.ir>

 miup@pub.miu.ac.ir

WE WISH TO ACKNOWLEDGE THE ASSISTANCE OF ALL FOR FINALIZATION OF THIS BOOK

Başlarken

Rahman ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla...

Hamd, tek ve yegâne, güçlü ve kudret sahibi, merhamet eden, bağışlayan, yeri ve göğü yaratan, karanlık ve nuru oluşturan, ölüleri diriltten, gizli ve açıktan haberdar olan, geçmiş ve geleceği bilen, hissedilmeyen, dokunulmayan, temas edilmeyen, beş duyu organıyla algılanmayan, cismi olmadan Kibriya elbisesini giyen, birine benzemeden celâl elbisesine bürünen, zevali olmadan arşta oturan, kullarından uzak olmadan onlardan üstün olan, onlara dokunmadan onlara yakın olan, ilkiğinde tek, ezeliyetinde ilâh olan, doğurmamış ve doğmamış, ortaksız, lütuf ve ihsan sahibi Allah'a mahsustur. Salât ve selâm peygamberlerin efendisi Muhammed'e (s.a.a) ve onun tertemiz Ehl-i Beyt'ine (a.s) olsun.

İnsanların Allah'ın tevhid ve birliğini, sıfat ve fiillerini en doğru biçimde Yüce Allah'ın insanlığı için seçip gönderdiği elçisi Hz. Muhammed ve kendisinden sonra insanlığın hak yoldan sapmayarak gerçek tevhidî bir düşüncede kalmaları için ümmetine emanet bırakıp "Kur'an-ı Natık" (konuşan Kur'an) diye tanıttığı İmamların dilinden öğrenmelerinin, daha uygun olacağını düşündük. Bu doğrultuda yaptığımız uzun bir araştırma ve inceleme sonucu, Şeyh Saduk tarafından kaleme alınmış, Şia mektebinin en saygın ve muteber kitaplarından biri olan "Tevhid" adlı bu kitabı Türkçemize kazandırmayı uygun gördük.

Hamd ve sena alemlerin Rabb'ine, salat ve selam Resul'ü Muhammed'e ve onun tertemiz Ehl-i Beyti'ne olsun.

"Tevhid" kitabı, hicrî dördüncü yüzyılda yaşamış Şia mektebinin en seçkin fakih ve muhaddislerinden Ebu Cafer Muhammed b. Ali b. Hüseyin b. Babeveyh Kummi, meşhur lakabıyla Şeyh Saduk tarafından kaleme alınmıştır. Bu kitap "Tevhidü Saduk" veya "Tevhidü İbn Babeveyh" adıyla tanınmıştır.

Kitabın Konusu

Şeyh Saduk, bu eser için yazdığı mukaddimesinin sonunda kitabın konusunu şu şekilde özetlemiştir: “Şanı yüce Allah’ın ‘tevhid ve tekliğini ispat, teşbih ve cebr ekolünü reddeden’ bu kitabın tasnifi vesilesiyle Allah’a yakınlığı talep ediyor, O’ndan yardım dileyerek, O’na dayanıyorum. O, bana yeter. O ne güzel vekildir!”

Kitap, Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.a) ve Masum İmamların (a.s) ‘Allah’ın birliği, tevhid, zat, sıfat, isim ve fiilleri’ hakkında buyurmuş oldukları hadislerden oluşmaktadır. Bu eser, Allah’ı ve Şia mektebinin tevhid hakkındaki görüşlerini anlatan çok değerli bir kitaptır.

Tevhid kitabı, İmâmiye mektebinin önemli ve genel inançlarını anlatan, bu mezhebin en önemli kelâm kitaplarından biri sayılmaktadır. Şeyh Saduk, kelâm ve istidlâl konularında uzman biri olmasına rağmen, bu kitapta genellikle dini görüşleri dikkate almış ve hadislerden yararlanmıştır.

Kitabın Saygınlık ve İtibarı

Tevhid kitabı, Şeyh Saduk’un öteki kitapları gibi Şif fakihleri ve âlimleri tarafından her zaman kıymet görmüş ve Şia’nın ‘usul-u rivayi’ alanında en saygın ve muteber kitaplarından biri sayılmıştır. İçindeki hadisler ‘Biharu’l- Envar’ kitabı gibi birçok Şif rivayet kitaplarında değer almış ve onlara istinat edilmiştir. Aynı şekilde bu kitaba, büyük âlimler tarafından şerhlerin yazılmış olması, eserin ulemanın yanındaki değerini göstermektedir.

Kitabın Yazılmasının Sebebi

Şeyh Saduk, ‘Tevhid’ kitabının yazılmasının sebebinin şu şekilde açıklamıştır: “Bize muhalif olan bir topluluk kendi kitaplarında yer alan bazı rivayetlerimizin açıklamasını bilmediklerinden ve anlamına vakıf olmadıklarından, onları kendi yerlerinde karar kılmayarak, onların lâfızlarını Kur’an’ın lâfızlarıyla karşılaştırmadıklarından dolayı bize teşbih ve cebr nispeti vererek, mezhebimizi, bilgisiz ve cahillerin yanında karalamaktadır. Bu durum, yolumuzu onlara karmaşık göstererek zihinlerini bulandırmış, insanları Allah’ın dininden uzaklaştırarak onları Allah’ın hüccet ve delillerini (İmamları) inkâr etmeye zorlamıştır. Dolayısıyla, şanı yüce Allah’ın “tevhid ve tekliğini ispat eden”, “teş-

bih ve cebr ekolünü reddeden” bu kitabın tasnifi vesilesiyle Allah’a yakınlığı talep ediyor, O’ndan yardım dileyerek O’na dayanıyorum. O, bana yeter. O ne güzel vekildir!”

Dolayısıyla, Şeyh Saduk’un bu kitabı yazmasının sebebi, Şia mektebinin tevhid hakkındaki inancını savunmak ve Şia’nın tevhid bahsindeki sahih görüşünü beyan etmektir.

Kitaba Yazılan Şerhler

Kitaba, kelami ve itikadi açıdan büyük bir önemi haiz olması nedeniyle pek çok şerh yazılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1- Büyük âlim ve arif, Ayetullah Gazi Muhammed Said Kummi’nin yazdığı şerh. Bu şerh, kitapta yer alan kelami ve irfani noktaları çok güzel bir biçimde ele almıştır. Eser hicri 1099 yılında kaleme alınmıştır.

2- Seyyid Nimetullah b. Abdullah Tusteri’nin yazdığı bu şerh “*Uns’u Tevhid fi Şerh-i Tevhid*” adıyla meşhurdur.

3- Emir Muhammed Ali Naibu’s Sedare’nin mukaddes Kum şehrinde yazdığı şerh.

.Mevlâ Muhammed Bakır Sebzevari’nin Farsça şerhi 4-

Kitabın Önemi ve Tarihteki Yeri

Kitabın önemi ve tarihteki yerini bilmek için, yazarının, Şia İmâmiye mektebinin dört ana kaynağından birini kaleme alan Şia’nın üç fakih ve muhaddisinden biri olduğunu göz önüne almamız yeterlidir. İslam’ın ilk yıllarında bir mektep ve mezhebin itikadi görüşlerini belirtmek için “Kitabu Tevhid” adında kitaplar yazılırdı. Dolayısıyla İslâm mezheplerinin önde gelen görüş sahipleri o mezhebin tevhid ve itikat hakkındaki görüşlerini yansıtan, bu adla kitaplar kaleme almaktaydılar.¹ Bu doğrultuda ‘Havariç’in bazı büyükleri, bir grup ‘Mu’tezile’, İmam Cafer Sadık’ın (a.s) öğrencisi Hişam b. Hakem, dördüncü asırda yaşamış İmâmiye mezhebinin önde gelen mütekellimi Hasan b. Musa Nevbahti ve Zeydi mezhebinden Hasan b. Salih b. Hay bu adla kitaplar kaleme almışlardır. Şeyh Saduk da aynı amaçla bu isimle bir kitap kaleme almıştır.²

Kitapta Yer Alan Hadis Sayısı ve Çeşitleri

Bu kitap 67 babdan müteşekkil olup 578 hadis içermektedir.

Şeyh Saduk, bu kitapta, İslâm Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.a) ve On İki İmamdan (a.s) hadislere yer vermiştir. Bu kitapta iki muzmer (belli olmayan, saklı) hadis bulunmaktadır. Ancak ricâl ilmine bakıldığında hangi imamlardan nakledildiği ortaya çıkmaktadır. Bu kitapta ayrıca Masumlardan olmayan beş kişiden rivayet nakledilmiştir. Bu kişiler: Zeyd b. Ali, Abdullah b. Abbas, Muhammed b. Yakup Kuleyni, Muhammed b. Numan el-Ehvel ve Muhammed Hanefiye'dir. Bu hadisler 'mevkuf' rivayetlerden sayılmaktadır.

Şeyh Saduk, kitabında genellikle hadisleri senetleriyle birlikte zikretmiştir. 578 hadis arasında sadece 11 hadis mürsel olarak zikredilmiş, gerisi senetleriyle birlikte nakledilmiştir. Bu senetli rivayetlerin arasında yaklaşık olarak 40 hadis merfudur. Bunları bazen açıklamıştır, ancak bu merfu hadislerin yarısına yakını Masumlara bağlı senetlerdir ki buna işaret edilmemiştir. Örneğin 41. babda yer alan 329. hadisin senesinde şöyle demiştir: "Fadl b. es-Seken, Ebu Abdullah'tan şöyle rivayet eder: Emirü'l-Mü'minin buyurdu ki..." Burada Şeyh Saduk İmam Cafer Sadık'tan sonraki Masumların isimlerini anmayarak doğrudan "İmam Cafer Sadık şöyle rivayet eder: 'Emirü'l-Mü'minin buyurdu ki...'" der. Elbette anlaşılabilir odur ki Şeyh Saduk, bu tür rivayetlerde önceki Masumların adını zikretmeye ihtiyaç duymamaktaydı. Çünkü bu tür rivayetlerde genel olarak birinci Masumun adını zikrettikten sonra 'atalarından' diyerek en son Masumun adını zikretmiştir. Örneğin: 28. babdaki 261. hadiste şöyle yazmıştır: "Süleyman el-Ferra, Ali b. Musa er-Rıza'dan (a.s) , o da atalarından Hz. Ali'nin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Resûlullah (s.a.a) şöyle buyurdu..." Eğer bu açıklamayı kabul edersek, artık bu tür hadisleri merfu sayamayız. Dolayısıyla her nerede 'atalarından' tabirini görsek Şeyh Saduk'un bu konuya dikkat ettiğini ve meselelerin tam anlamıyla farkında olduğunu bilmemiz gerekmektedir.

Ayrı bir konu ise bazen aynı senetli bir hadisi naklettiğinde 'aynı senetle' tabirini kullanarak bir önceki hadiste yer alan senedi zikretmemiş olmasıdır. Bu yöntem konunun uzamaması için kullanılan bir yoldur. Diğer rivayete dayalı kitaplarda da bu yöntem kullanılmıştır. Şeyh Saduk, genel olarak muhaddisler nezdinde kabul edilen tüm konulara

riayet etmiştir. Bazı yerlerde Şeyh Saduk'un kendisi hadis uzun olduğundan "Konumuzla alakalı olan kısmı burada zikrettik" diyerek hadisin geri kalan kısmını nakletmemektedir. Bu tür hadislerin sayısı 11'dir.

Ey Allah'ım! Başarılı kılan da doğru yola ileten de yalnızca sensin. Bu hakir kulundan kabul buyur. Doğrusu sen işiten, gören ve hakkıyla bilensin.

Zafer Aydaş

المقدمة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الواحد الأحد الذي لا شريك له الفرد الصمد الذي لا شبيه له الأول القديم الذي لا غاية له الآخر الباقي الذي لا نهاية له الموجود الثابت الذي لا عدم له الملك الدائم الذي لا زوال له القادر الذي لا يعجزه شيء العليم الذي لا يخفي عليه شيء الحى لا بجمية الكائن لا فى مكان السميع البصير الذى لا آله له ولا أداة الذى أمر بالعدل وأخذ بالفضل وحكم بالفصل - لا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ ولا راد لقضائه ولا غالب لإرادته ولا قاهر لمشيتته و إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ. فَسُبْحَانَ الَّذِي يَبْدِئُ مَلَكُوتَ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ المرجع والمصير.

وأشهد أن لا إله إلا الله رب العالمين وأشهد أن محمدا عبده ورسوله سيد النبيين وخير خلقه أجمعين وأشهد أن على بن أبى طالب سيد الوصيين وإمام المتقين وقائد الفر المحجلين وأن الأئمة من ولده بعده حجج الله إلى يوم الدين صلوات الله وسلامه عليهم أجمعين. قال الشيخ أبو جعفر محمد بن على بن الحسين بن موسى بن بابويه القمى الفقيه نزىل الرى مصنف هذا الكتاب أعانه الله تعالى على طاعته ووقفه لمرضاته

إن الذى دعانى إلى تأليف كتابى هذا أنى وجدت قوما من المخالفين لنا ينسبون عصابتنا إلى القول بالتشبيه والجبر لما وجدوا فى كتبهم من الأخبار التى جهلوا تفسيرها ولم يعرفوا معانيها ووضعوها فى غير موضعها ولم يقابلوا بألفاظها ألفاظ القرآن فقبحوا بذلك عند الجهال صورة مذهبنا ولبسوا عليهم طريقتنا وصدوا الناس عن دين الله وهملوهم على جحود حجج الله فتقربت إلى الله تعالى ذكره بتصنيف هذا الكتاب فى التوحيد ونفى التشبيه والجبر مستعينا به ومتوكلا عليه وهو حسبي ونعم الوكيل.